

Catharina Nyström Höög
Högskolan Dalarna och Uppsala universitet

Abstract till Svenskans beskrivning 34

Texter som bygger kulturer: om värdegrunder, visioner och andra anspråksfulla texter

I mars 2010 överlämnade regeringen skrivelsen *Dialog om samhällets värdegrund* till riksdagen (Skr 2009/10:106). I den inledande sammanfattningen skriver man "Samhällets värdegrund i betydelsen demokratin och de mänskliga rättigheterna behöver [...] inte slås fast; den gäller redan, och den vilar till stora delar på universella regler." Det är en mening som säkert många kan ställa sig bakom. Det centrala innehållet i många värdegrundsdokument finns redan - skrivet, förhandlat och beslutat - i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i svensk grundlag och i grundläggande bestämmelser för det offentliga Sverige, till exempel Förvaltningslagen. Trots detta lägger många svenska myndigheter idag tid och pengar på att formulera just värdegrundsdokument; universitet och högskolor är inget undantag.

Hur kan man då förklara den roll som värdegrundsdokument på kort tid fått vid svenska myndigheter? Jag menar att de fyller minst tre olika funktioner. De ingår i myndighetens varumärkesbyggande, och är därmed en del i marknadsiseringsprocessen. De förväntas också bidra till organisationskulturen, och är därmed ett verktyg i konstruktionen av en social gemenskap. Till sist är de verktyg för kontroll av attityder och beteenden. Tillsammans med policydokument för olika delar av myndigheters verksamhet, såsom kommunikation och marknadsföring, utgör de en repertoar av texter som bildar en växande del av offentlighetens administrativa arbetsbörda. Sett i ett samhällsligt perspektiv är det därför viktigt att belysa de här texternas ganska kostsamma roll.

Från ett språkvetenskapligt perspektiv är det lockande att ta sig an värdegrundstexter och andra policytexter just utifrån deras komplexa roll. Min teoretiska och metodiska utgångspunkt för att diskutera texterna tar jag i den kritiska diskursanalysen, men jag vill också diskutera vilka analyser av texterna som kan ge stöd till språkvårdens hantering av policydokument i det praktiska arbetet på svenska myndigheter. Är detta texter vars språkliga utformning faller under språkvårdens ansvar, eller bör språkvården snarare kunna ge råd för den skriftpraktik som uppstår kring texterna?